
МОВОЗНАВСТВО

ПЕРЕКЛАД ЯК ЗАСІБ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

УДК 81'25

МОЛОДІЖНИЙ СЛЕНГ В АСПЕКТІ ТЕОРІЇ ПЕРЕКЛАДУ

Абабілова Н. М., Нікішина В. В.

Досліджено визначення, характеристики, способи перекладу молодіжного сленгу, що подані у наукових працях вітчизняних і зарубіжних вчених.

Ключові слова: сленг, молодіжний сленг, характеристика, спосіб перекладу.

Исследованы определения, характеристики и способы перевода молодежного сленга, которые представлены в научных трудах украинских и зарубежных ученых.

Ключевые слова: сленг, молодежный сленг, характеристика, способ перевода.

Definitions, features and ways of translation of youth slang presented in the scientific works of Ukrainian and foreign scientists are investigated.

Key words: slang, youth slang, features, ways of rendering.

Сленг – одна зі складових процесу розвитку мови, її поповнення, різноманіття. Молодіжний сленг зустрічається в кожній мові, відбиває її національно-культурну специфіку та самобутність, найбільш жваво реагує на події життя, підхоплює і відображає нові явища, змінюється в процесі їх перетворень. Проте на даному етапі розвитку лінгвістики та перекладознавства зазначене явище все ще потребує подальшого дослідження.

В лексико-стилістичному ракурсі сленг вивчали такі вітчизняні та зарубіжні дослідники, як І. Арнольд, І. Гальперін, Дж. Гріног, Т. Захарченко, Г. Кіттрідж, М. Маковський, Г. Менкен, Е. Патрідж, В. Хомяков та інші.

Мета статті – окреслити ознаки молодіжного сленгу та визначити шляхи його відтворення українською мовою.

Аналіз наукових джерел з проблеми дослідження довів, що вітчизняні та зарубіжні дослідники розглядають молодіжний сленг як компонент більш широкого поняття “сленг”, яке трактують як: досить синкретичне мовне утворення, що включає загальний масив розмовної емоційно-експресивної лексики, не відображеної у сучасній лексикографічній практиці [9]; суто розмовні слова і вирази з грубуватим або жартівливим емоційним забарвленням, не апробовані в літературній мові [1]; розмовні неологізми, що легко переходять в прошарок загально-вживаної літературної розмовної лексики [5]; німецькі, нестійкі, ніяк не кодифіковані, а часто й зовсім неупорядковані й випадкові сукупності лексем, що відображають суспільну свідомість людей, які належать до певного соціального або професійного середовища. Завдяки їх використанню створюється ефект новизни, незвичайності, відмінності від визнаних зразків, передається певний настрій мовця, висловлюванню додається конкретність, жвавість, виразність, точність, стислість, образність, є можливість уникнути штампів, кліше [12].

В ході ретельного вивчення думок лінгвістів, що займалися дослідженням поняття “сленг”, і визначення власного підходу до даного шару лексики ми визначаємо це лінгвістичне явище як шар нелітературної лексики, яка зафіксована, головним чином, у спеціальних словниках сленгу і використовується представниками різних соціальних груп з метою відокремлення від інших носіїв мови.

Через свою надзвичайну гнучкість і рухливість сленг постійно змінюється, з'являються нові слова, а вже існуючий сленг може набувати нового значення. Він використовується не тільки неосвіченими людьми з поганою репутацією, але й досить широким загалом, який користується сленгом для більш емоційного забарвлення своєї мови. Науковці й досі сперечаються, чи можна вважати сленг джерелом поповнення словникового запасу мови, чи не свідчить його поява, навпаки, про забруднення, деградацію мови.

Найактивнішою у створенні сленгу є молодь, найбільша соціальна мобільна група. В її мові, як в дзеркалі, відображуються усі перетворення та зміни, які відбуваються в суспільстві на певному етапі його розвитку.

Відмінність молодіжного сленгу від інших типів сленгу полягає в тому, що, по-перше, сленгові слова служать для спілкування людей однієї вікової категорії, а по-друге, молодіжний сленг відрізняється “зацикленням” на реаліях світу молоді [13]. Дійсно молодіжний сленг не пов'язаний з повсякденною діяльністю (домашні завдання, домашня робота). Багато слів застосовуються відносно людей, музики, анти-соціальних дій (пияцтво, вживання наркотиків, бійки, небезпечне керування транспортними засобами та ін.). Сучасний молодіжний сленг є посередником між інтержаргоном та мовною практикою народу, розмовно-побутовою мовою широких верств населення, яка послуговувалась і завжди послуговуватиметься здатністю української мови до продукування стилістично знижених, іронічних, гротескних лексичних засобів [10].

Не можна не погодитися з думкою О. Христенко про те, що молодіжний сленг є нормативно зниженим, емоційно забарвленим, функціонально обмеженим мовним субкодом соціально вікової групи молоді, в якому відтворено її світогляд та ціннісні орієнтири, що виконує функції ідентифікації, консолідації, прихованого престижу, відмежування.

У живому, розмовному мовленні продукування і використання молодіжного сленгу в цілому стимулюються невдоволенням традиційними словами і виразами; зіткненням з новими обставинами, для яких наявний лексикон виявляється бідним; прагненням вразити суспільство; бажанням “правдивого, непідробного” спілкування; досягти певного комічного ефекту; створити певний стилістичний ефект за допомогою яскравості та експресивності сленгу [6].

Особливостями молодіжного сленгу є метафоричні номінації, зміна значень лексем літературної мови, заміна слів їхніми семантичними синонімами, використання скорочень, фразових дієслів, фразеологізмів та інші прийоми утворення нових експресивних висловлювань. Невимушений молодіжний сленг прагне піти від нудного світу дорослих, батьків, вчителів. Він подібний його носіям: різкий, голосний, зухвалий, яскравіший і сильніший, ніж одяг, зачіски, спосіб життя. Можна стверджувати, що молодіжний сленг є результатом своєрідного бажання молоді переінакшити світ на інший манер.

Найбільші труднощі при перекладі сленгу як з іноземної мови на рідну мову, так і навпаки, полягають в тому, що сленг, особливо молодіжний, є найрухомішим шаром лексики й жоден словник нових слів не в змозі наздогнати розвиток мови в цій сфері. До того ж, багато лексичних одиниць сленгу дуже недовговічні та швидко виходять з вживання. Словники їх просто не встигають зареєструвати. Таким чином, найбільша складність у роботі зі сленгом – знаходження сучасних еквівалентів [2].

Не зважаючи на той факт, що в наш час більшість людей розуміють сленг також добре, як й розмовну мову, Л. Нелюбин вважає, що лише носії мови насправді володіють всіма відтінками значень тієї чи іншої одиниці сленгу. Розбіжності в теоретичних визначеннях поняття “сленг”, що запропоновані різними лінгвістами, зумовлюють певні труднощі і при його перекладі українською мовою, тому науковець дотримується тієї точки зору, що сленг слід перекладати за допомогою відповідних загальних і спеціальних словників [7].

Однак І. Бик пропонує такі види перекладу сленгових одиниць: еквівалент, аналог та описовий. Перший спосіб перекладу вважається найприроднішим під час реалізації сленгу та трактується як постійний рівнозначний відповідник певному слову або словосполученню в іншій мові, який в абсолютній більшості випадків не залежить від контексту. В деяких випадках за відсутності прямого еквіваленту можна

обмежитися стилістично нейтральними варіантами, що передають лише загальне значення сленгової одиниці. Застосовуючи аналоги необхідно вміти вибрати з декількох синонімів один, найбільш придатний у всіх відношеннях, причому не завжди його можна знайти у словнику. Пропонується при перекладі сленгу використовувати аналогічний відповідник, що володіє приблизно такою ж експресивністю, або підбрати найбільш близький по емоційній забарвленості відповідник з розмовного шару мови, який би не мав негативної конотації. Якщо у словниковому складі мови перекладу немає ні еквівалента, ні аналогів, які відповідають значенню слова чи словосполучення оригіналу, то застосовують описовий переклад. Найчастіше описово перекладаються слова, котрі позначають поняття або явища, які відсутні в нашому житті, а тому вони не мають в українській мові спеціальних слів для їх позначення. Недоліком описового перекладу є його громіздкість і багатослівність, тому найбільш вдало цей спосіб перекладу застосовується в тих випадках, коли можна обійтися порівняно коротким поясненням [4].

Варто зазначити, що під час перекладу сленгових одиниць, що зустрічаються у художньому творі також можна використовувати такі трансформації, як: заміна, додавання, опущення, конкретизація, генералізація, компенсація, цілісне перетворення, смисловий розвиток та антонімічний переклад [8, 11].

Серед інших шляхів передачі молодіжного сленгу виокремлюють транскрипцію та фонетичну мімікрію. До першого способу вдаються, коли важливо дотримуватися лексичної стислості, що означає і підкреслює специфічність названого предмета чи поняття. Якщо слово, перейшовши у розряд сленгових, здобуває зовсім нове значення, не пов'язане з загальноживим, то в цьому випадку мова йде про застосування фонетичної мімікрії. Зауважимо, що такий спосіб часто використовується у такому підтипі молодіжного сленгу, як комп'ютерній.

Сленг, зокрема молодіжний сленг, на сьогоднішній день продовжує залишатися досить складним і маловивченим явищем в аспекті теорії перекладу. Проблеми, що виникають при перекладі молодіжного сленгу зумовлені характером контексту; емоційно-експресивним забарвленням та стилістичним відтінком сленгового слова, які необхідно передати, щоб не спотворити задум автора оригіналу; виникненням сленгових слів на основі слів літературної мови, від яких утворені одиниці сленгу; необхідністю врахування використання під час їх утворення практичних компонентів значення популярної одиниці сленгу; наявністю еквівалентної лексики в мові перекладу, її специфікою; читацькою аудиторією, на яку розрахований переклад; сферою вживання. Для того щоб перекласти сленгові слова в художньому творі перекладач має детально вивчити умови написання тексту, позицію автора оригіналу, історичну епоху, використовувати фонові знання, інформацію про ситуацію використання відповідного сленгового слова, творчий досвід, майстерність та загальну ерудицію.

Подальшу роботу вбачаємо у дослідженні використання окреслених способів перекладу молодіжного сленгу в художньому перекладі.

Література

1. Арнольд И.В. Стилистика. Современный английский язык / И. В. Арнольд. – М.: Наука, 2006. – 384 с.
2. Арнольд И. В. Экспрессивные средства английского языка: сборник научных работ Ленинград. гос. ин-т им. А. И. Герцена / И. В. Арнольд. – Л.: ЛТПИ, 1975. – С. – 123-126.
3. Береговская Н. В. Молодежный сленг: формирование и функционирование / Н. В. Береговская // Вопросы языкознания. – М.: Наука, 1996. – №3. – С 32-41.
4. Бик І.С. Теорія і практика перекладу / І. С. Бик. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2005. – 240 с.
5. Гальперин А. И. Очерки по стилистике английского языка. / А. И. Гальперин – М., 1972. – 460 с.
6. Лапова Е.В. О молодежном жаргоне / Е. В. Лапова // Русский язык. – Минск: МГПИИЯ им. М.Тореза, 1990. - №10. – С. 54-59.
7. Нелюбин Л.Л. Толковый переводоведческий словарь / Л. Л. Нелюбин. – 6-е изд. – М.: Флинта: Наука, 2009. – 320 с.
8. Сленг и перевод. (Slang & Translation) : учебное пособие / автор-составитель В. И. Аликберов. – Тернополь: Навчальна книга – Богдан, 2013. –72 с.

9. Словник сучасного українського сленгу / упор. Т. М. Кондратюк. – Х. : Фоліо, 2006. – 350 с.

10. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг / Л. Ставицька. – К. : Критика, 2005. – 464 с.

11. Холстинина Т. В. Американский сленг в художественном тексте и проблема его передачи на русский язык: автореф. дис. на здобуття научн. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.20 “Сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание” / Т. В. Холстинина. – Москва, 2007 – 18с.

12. Greenough J. B., Kittredge G. L. Words and their Ways in English Speech. – N.Y.: The Macmillan, 1989. – 318 p.

13. Flexner S.B. New Dictionary of American Slang / Comp. by R.Chapman. – N.Y.: Harper and Row, 1986. – 498 p.